

ПРОГРАМА КУРСУ: «КОНВЕРГЕНТНІ ПРОЦЕСИ В РЕЛІГІЙНОМУ ЖИТТІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ»

1. Мета і задачі курсу «Конвергентні процеси в релігійному житті другої половини ХХ століття» в навчальному процесі.

1.1 Курс «Конвергентні процеси в релігійному житті другої половини ХХ століття» спирається у першу чергу на релігієзнавчі дисципліни, що вивчають студенти у попередні роки навчання: «Основи релігієзнавства», «Філософія релігії», «Історія релігії», «Соціологія релігії», «Наука и теологія», «Проблеми індуїстської філософії» та увесь комплекс філософського знання, яким володіють студенти останнього курсу філософського факультету. В свою чергу впливає на засвоєння паралельно вивчаємисть спецкурсів та проблем: «Компаративістське релігієзнавство», «Релігія, політика, право», «Теологія ХХ століття», «Езотерична філософія і релігія» і др.

1.2 Метою викладання курсу «Конвергентні процеси в релігійному житті другої половини ХХ століття» є те, що вивчення і засвоєння цієї дисципліни буде сприяти:

- зростанню загальної релігієзнавчої культури: (толерації, об'єктивності, діалогізації);
- формуванню цілісного уявлення о сучасних тенденціях в релігійному житті регіону та України;
- вмінню аналізувати релігійну ситуацію у різних геополітичних вимірах.

1.3 Задачі вивчення курсу «Конвергентні процеси в релігійному житті другої половини ХХ століття» охоплюють в першу чергу проблеми визначення та характеристики головних подій та найважливіших тенденцій у розвитку релігійного життя світу в останні

десятиріччя минулого століття, які з одного боку є виявом загальносупільних процесів зазначеного періоду часу, а з другого – продовжують характеризувати сучасні явища у цій конкретній сфері життєдіяльності людства, та впливають на подальшу історію суспільства в цілому.

2. Студент повинен знати:
 - ознаки, що дозволяють визначити процеси у релігійному житті як «конвергентні»;
 - основні конвергентні процеси в релігійному житті минулого століття;
 - місце і роль релігійних організацій в вирішенні нагальних проблем сучасності;
 - принципові умови досягнення толерантного спілкування між представниками різних релігій та світобачень.

3. Студент повинен вміти:
 - аналізувати релігійну ситуацію в регіоні та Україні на тлі глобальних тенденцій релігійного життя;
 - вживати досвід толерантного ставлення до інаквовірних, мирного вирішення проблемних питань у стосунках між представниками різних релігій.

програма курсу «конвергентні процеси в релігійному житті другої половини ХХ століття»

№	Назва теми	Всього годин	
		лекції	семінари
1	«Конвергентний процес» як термін сучасного релігієзнавства	1	—
2	Акселерація	0,5	—
3	Актуалізація есхатології	1	1
4	Актуалізація соціальних концепцій	1	1
5	Американізація	1	1
6	Вельтизація	0,5	—
7	Віртуалізація	1	1
8	Глобалізація	1	2
9	Діалог	1	1
10	Екуменічний рух	1	1
11	Егосинтонізація	0,5	—
12	Екзотерізація	0,5	—
13	Зростання інклюдізму	0,5	—
14	Консьюмеризм	0,5	—
15	Модернізм і постмодернізм	1	1
16	Нові релігійні течії	1	—
17	Паксізація	0,5	—
18	Приватизація	0,5	—
19	Сучасний релігійний плюралізм	0,5	—
20	Раціоналізація культових дій	0,5	—
21	Ревівалізм	0,5	—
22	Секуляризація	0,5	—
23	Синкретизм	0,5	—
24	Сцієнтизм	0,5	—

25	Уніфікація екстеріоризації	0,5	—
26	Толерантність	1	1
27	Фемінізація	1	1
28	Фундаменталізм	1	1
29	Харизматизація	0,5	—
30	Конвергентні та дивергентні процеси в історії релігії і сучасному релігійному житті	1	2
		22	14

Тема I «Конвергентний процес» як термін сучасного релігієзнавства

Зміст терміну «конвергенція» у релігієзнавстві за Генріхом Фріком («Порівняльне релігієзнавство» – 1928 р.): тяжіння до вживання загальнонаукової лексики, розглядання паралельних явищ і процесів в різних релігійних традиціях. Поширення нового наповнення змісту «конвергенції» у релігійному житті другої половини ХХ ст. – як «зближення релігій» у таких формах: а) співробітництво релігій (на рівні організацій, громад, вірних); б) прагнення до об'єднання різних деномінацій в єдину традицію; в) тенденція до утворення єдиної світової релігії та ін. Сучасне визначення «конвергентних процесів» як притаманних більш ніж одній релігії так і тих, що свідчать про тенденції зближення соціальних, доктринальних та організаційних позицій між двома чи багатьма релігіями. Перелік, систематизація головних тенденцій сучасного релігійного життя як «конвергентних процесів». Дискусійність у визначенні тієї чи іншої тенденції як «конвергентної». «Дивергенція» як антонім, що характеризує процеси розбіжності між релігіями. Взаємообумовленість конвергентних процесів сучасності, прогнозування їх подальшого розвитку, або занепаду.

Тема II Акселерація

Акселерація як феномен суспільного буття сучасності. Прискорений розквіт, стрімке поширення релігійних явищ, процесів

у другій половині ХХ ст. Вихід на світовий рівень нових релігій та рухів. Стрімке зростання християнських і синкретичних церков у Африці, поширення фундаменталізму в мусульманських країнах, численне навернення до релігії в постсоціалістичних країнах, швидке зростання протестантських громад в Латинській Америці, тощо.

Тема III Актуалізація есхатології

Загальне – соціальне, що сприяє актуалізації есхатології. Посилення і поширення у релігійному середовищі почуттів, що базуються як на сталих, так і на нових поглядах пов'язаних з очікуванням наближення кінця людства та Всесвіту. Мілінаристські настрої. Передбачення Нострадамуса: *Doomsdays cultes*. Нові пророцтва та пророки. Тлумачення сучасних артефактів, глобальних проблем та актуальних питань; Відкриття нових засобів витлумачення традиційних святих писань та інших авторитетних текстів. Аналогії з минулим. Нові докази наближення кінця людства. Зміна уявлень про потойбічний світ. Особливості розпоширення в пострадянському просторі України сучасних есхатологічних уявлень: (Чорнобиль: штрихкоди, ідентифікаційні номери, релігійні конфлікти тощо.)

Тема IV Актуалізація соціальних концепцій

Соціальна доктрина Римо-католицької церкви. Основи соціальної концепції Російської православної церкви. Головні засади соціальних концепцій іудаїзму, ісламу, протестантських деномінацій. Вплив різноманітних ідеологій на соціальні концепції релігійних організацій у післявоєнну добу. Ставлення до соціальних питань деномінацій, що діють в Україні.

Тема V Американізація

Роль США у всесвітній історії другої половини ХХ ст. Посилення впливу Сполучених Штатів Америки на релігійне життя у світі. Діапазон реакцій на американізацію (вестернізацію, модернізацію). Релігійний антиамериканізм. Особливості американського ставлення до релігії (історія і сучасність). Форми впливу американ-

ських деномінацій: місіонерська діяльність, матеріальна підтримка, карго-культи, консьюмеризація тощо. Релігійна діяльність США як чинник конвергентних процесів у релігійному житті. «Акт про міжнародну релігійну свободу» 1998 р. Прояви американізації в релігійному житті України.

Тема VI Вельтизація

Загальнокультурні зміни, що сприяють поширенню в думках і діяльності представників багатьох різних релігійних організацій прагнення до створення всесвітньої організації, що поєднувала б усі релігійні традиції на підґрунті подолання історично існуючої відчуженості. Діяльність Парламенту світових релігій: історія та сучасний стан.

Тема VII Віртуалізація

Сучасний плюралізм віртуальних світів. Зростання ролі кібернетичних засобів у сучасному релігійному житті. Комп'ютерна мережа як засіб централізації релігійного та церковного життя і можливість для автономізації всіх рівнів носіїв релігії (групи, індивідуума тощо). Віртуальні релігії. Бог і комп'ютер. Відображення релігійного життя в інтернеті, новації, що пов'язані з використанням можливостей комп'ютера. Комп'ютерна залежність і релігійний досвід.

Тема VIII Глобалізація

Глобалізація як фактор суспільного життя другої половини ХХ ст. Глобальні події в релігійному житті цього періоду: повернення євреїв на батьківщину предків; відродження буддистських та індуських традицій у зв'язку з набуттям незалежності Індії та країнами південно-східної Азії; розквіт нової самостійності в ісламі з часів нафтової кризи; виникнення нових релігій і релігійних рухів; зовнішня загроза існуванню автохтонних релігій, навернення до релігії у постсоціалістичних країнах, екуменічний рух. Глобалізація релігійних конфліктів сучасності. Конвергентні процеси в релігійному

житті як прояви глобалізації. Ставлення релігійних організацій та віруючих до глобальних проблем сучасності. Глобальна етика. Релігійне життя України в глобальному вимірі.

Тема IX Діалог

Відношення поміж релігіями в історії людства. Передумови сучасного діалогу. Рівні діалогу: всесвітній, регіональний, національний, місцевий. Типи діалогу: міжрелігійний, міжконфесійний, між новими і традиційними релігіями, між представниками релігій та носіями світських ідеологій. Методи і процедури: планування, організація, контакти, обговорення, впровадження домовленостей тощо. Темі обговорення: доктринальні, організаційні, співпраці в соціальній сфері, вирішення глобальних проблем тощо. Принципи діалогу: взаємоповага, самовизначеність учасників, самокритика стосовно минулого, неупередженість, чесність, тактовність, відкритість. Особливості діалогу між представниками аврамістської традиції іудеями, християнами та мусульманами. Діалог християнських церков з індуїзмом, буддизмом тощо. Діалог між християнами та марксистами. Проблеми релігійного діалогу в Україні.

Тема X Екуменічний рух

Ідеї воз'єднання християнських церков в історії. Три історичні спроби практичного втілення ідеї поєднати християнські деномінації: 1) синкретична у первісному християнстві; 2) імперський екуменізм; 3) сучасний екуменічний рух. Особливості екуменічного руху в історії і сучасній Україні. Діяльність Всесвітньої Ради Церков. Екуменічна хартія для співробітництва церков у Європі (1999). Структура і завдання екуменічного руху. Екуменічна еклезіологія та богослужіння. Проблеми міжхристиянського порозуміння в світі та в Україні.

Тема XI Егосинтонізація

«Постосьові» релігії (за К. Ясперсом) як більш індивідуалістичні «релігії спасіння», на відміну від «природних». Зростання значення особистості в релігійному житті. Дияконія і апостолат вірних.

Урахування релігійними організаціями різних соціальних та індивідуальних потреб віруючих, індивідуальна праця з ними. Фактори, що сприяють індивідуалізації сприйняття релігії: сучасний релігійний плюралізм, віртуалізація, розвиток ринку релігійних послуг, тощо.

Тема XII Екзотеризація

Езотеризм та екзотеризм в історії релігії. Доступність утаємничених знань в умовах дії сучасних засобів масової комунікації.

Тема XIII Зростання інклюзівізму

Зміни у масовій свідомості ставлення до іновірців. Можливість присутності на молитовних зборах представників різних конфесій, невіруючих. Визнання за представниками інших релігій шансів на спасіння. Визнання всіх релігій за єдине (Бахаї), тощо.

Тема XIV Консьюмерізм

Процес поширення разом з релігійною формою інших життєвих стандартів, менталітету, системи цінностей. Міжцілівізаційні зустрічі: асиміляція, конфлікти, тощо і релігія. Ринково-орієнтований Євангелізм.

Тема XV Модернізм і постмодернізм

Зміна парадигм в історії теології і церкви (відповідно Г. Кюнгю): апокаліптична – первісного християнства, еліністична – прадавньої церкви; середньовічна – католицької церкви; реформаторська – протестантська; просвітницька – Нового часу. Існування прихильників усіх цих парадигм у наш час. Сучасна парадигма: діалектична теологія, екзистенціальна теологія, політична теологія, теологія визволення, феміністська, чорна, третього світу та інші теології сучасних християнських деномінацій. Теологія в умовах постмодернізму. Осучаснення, оновлення релігійних феноменів і фундаменталістські тенденції в різних релігіях, християнських конфесіях світу і в Україні.

Тема XVI Нові релігійні течії

Особливості формування і поширення нових релігій в другій половині XX ст.: світові суспільні процеси, та зміни в релігійному житті сталих релігійних течій. Теоретичні та методологічні проблеми дослідження новітніх релігійних течій: визначення, класифікація. Характеристика найбільш поширених в світі і Україні нових релігій. Особливості розпоширення нових релігій в Україні. Образ нових релігій в засобах масової інформації.

Тема XVII Паксізація

Традиційна класифікація релігій у релігієзнавстві за географічним критерієм: автохтонні, національні, світові. Сучасні умови розпоширення автохтонних і державно-національних релігій на світовому рівні у повному традиційному обсязі, чи якихось елементів (культових, доктринальних, організаційних) і новоутворень.

Тема XVIII Приватизація

Релігія як приватна справа і держава. Створення ринку релігійних послуг. Релігійні феномени як товар. Приватизація релігії.

Тема XIX Сучасний релігійний плюралізм

Культурний плюралізм XX ст. Релігійний плюралізм та проблеми національної та індивідуальної самоідентифікації. Правові аспекти функціонування релігійного плюралізму. Особливості релігійної ситуації в українській державі.

Тема XX Раціоналізація культових дій

Зростання в масовій свідомості раціонального тлумачення і ставлення до різних культових припісів: посту, кошерності, обрізанню, асанам, мантрам та ін. Витлумачення їх як дієт, гігієнічних процедур, психотехнік, фізичних вправ тощо. Дераціоналізація деяких світських інституцій та феноменів як протилежний

процес. Ставлення доктринальних коментарів до тенденції раціоналізації.

Тема ХХІ Ревівалізм

Прогнози щодо зникнення чи умалення релігійного впливу на суспільство на початку та в середині ХХ ст. Відродження зацікавленого ставлення до релігії в широких верствах населення світу (кількісне зростання практично всіх інституцій). Стримке відродження релігії в постсоціалістичних країнах. Особливості релігійного відродження в Україні.

Тема ХХІІ Секуляризація

Історія терміну. Секуляризація як фактор суспільного життя ХХ ст.: тенденції, ознаки, чинники, що сприяють зменшенню релігійного впливу на деякі сфери життєдіяльності суспільства. Десекуляризація.

Тема ХХІІІ Синкретизм

Синкретизм у попередній історії – при створенні релігій: християнства, іслама тощо. Синкретизм в новітніх релігійних течіях. Поєднання у свідомості сучасних віруючих та віровченнях якихось доктрин двох або багатьох релігій (розповсюдження в християнізованих колах віри в карму, реінкарнацію тощо, християнських вірувань в Азії: свят, літосчислення тощо). Синкретизм та еkleктика у сучасній релігійній свідомості.

Тема ХХІV Сциєнтизм

Взаємозв'язок науки та релігії. Ставлення релігії до науки в історії людства. Вплив науки на релігійні уявлення в другій половині ХХ ст. Богослов'я природи. Неотомізм. Соціобіологія. Модифікація богослов'я і розвиток науки про людину і філософська антропологія. Нові принципи і методи релігійної дідактики.

Тема XXV Уніфікація екстеріоризації

Доступність до населення з боку релігійних організацій в історії і сучасність. Загальна ситуація з правами віруючих та релігійних об'єднань в демократично розвинутих країнах: свобода совісті, свобода слова, рівність перед законом тощо. Засоби масової інформації та релігія. Можливості для різних релігійних течій в прозелітизмі, місіонерстві та іншій релігійній діяльності в Україні.

Тема XXVI Толерантність

Боротьба віруючих різних релігій проти фашистів, за мир, за священний дар життя, проти війни та інших погроз існуванню людства як одна з передумов сучасної толерантності. Важливі події, що впливають на поширення толерантності в релігійному житті світу. Взаємне зняття анафем Римо-католицькою і Константинопольською православною церквами; каяття голови найбільшої з християнських церков Папи Римського в злочинах проти людства скоєних його організацією в історії (проти євреїв, православних, мусульман тощо). Святі тексти релігій про толерацію інших віровчень. Релігійні відносини і толерантність в сучасній Україні. Типи толерантності: міфомислення, моноотістичний, секулярний. Постмодерністська духовна реальність і толерантність. Толерантність і політкоректність.

Тема XXVII Фемінізація

Фемінізм як рух у ХІХ - ХХ ст. Історичне ставлення релігійних традицій до жінок. Політика «віктимізації» та її вирази. саті, клітероктомія, спотворення ступнів тощо. Феміністська теологія: реформістська, ревізійністська, революційна, реджекціоністська та релігійна практика. Жіноче священство. Перегляд, нові переклади і витлумачення Біблії. Участь віруючих жінок в позацерковній діяльності.

Тема XXVIII Фундаменталізм

Форми реакції релігійних організацій на суспільні зміни та релігійні новоутворення. Виникнення і розвиток американського

(протестантського) фундаменталізму. Католицькі фундаменталісти. Фундаменталістські напрями в іудаїзмі. Православний фундаменталізм. Фундаменталізм в ісламі. Фундаменталісти в сикхізмі та індуїзмі. Фундаменталізм і витлумачення святих текстів. Фундаменталізм і сучасне суспільство. Фундаменталізм і наука. Фундаменталістські тенденції в деяких релігійних організаціях України.

Тема ХХІХ Харизматизація

Поняття харизми в теології та в соціології (за М.Вебером). Рух у сучасному християнстві (протестантизм, католицизм, православ'я), який свідчить про бажання безпосереднього спілкування з Богом. Нові харизматичні релігії в світі і в Україні. Суттєві елементи харизматичного руху: концентрація на Ісусі, моління, любов до Біблії, Євангелізм, протистояння дияволу, дари святого духа, есхатологічні настрої, тощо.

Тема ХХХ Конвергентні та дивергентні процеси в історії релігії і сучасному релігійному житті

Актуальні проблеми сучасності та ставлення до них представників різних церков. Тероризм та релігія. Проблеми клонування, абортів, сексуальних меншин, кремації тощо. Конфлікти за релігійною мотивацією. Три елементи кожної ексклюзивної релігійної традиції (за П. Каушанським): загальний, особливий, ворожий до чужого. Шляхи до подолання ворожих відносин в релігійному середовищі. Релігія і суспільство: судження про їх подальші взаємовідносини. Віра в майбутнє та есхатологія.

ЛІТЕРАТУРА ДО ВСЬОГО КУРСУ*

Академічне релігієзнавство. Підручник. За науковою редакцією професора А.Колодного. – К.: Світ знань, 2000. – 862 с.

Єленський В. Є. Релігія після комунізму. Релігійно-соціальні зміни в процесі трансформацій центрально – і східноєвропейських суспільств: фокус на Україні – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2002. – 419 с.

Мартинюк Е.І. Конвергентні процеси в релігійному житті другої половини ХХст. //Компаративістські дослідження. Наука і релігія: Проблеми діалогу: Одеськ. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова — Наук.-дослідн. Центр «Компаративістські дослідження релігії»; - Одеса: АО Бахва, 2002. – С. 37 – 48.

Georg Hilger, Stephan Zemgruber, Hans – Georg Ziebertz. Religions – didaktik. Ein Zeitfaden fur Studium Ausbildung und Beruf. – Munchen: Kosel, 2001. – 558 p.

* Перелік літератури до конкретних тем містить лише ті статті, книжки та інші джерела, що є у розпорядженні науково-дослідного центру «Компаративістські дослідження релігії» філософського факультету Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, і можуть бути наданні усім вивчаючим курс за особистим бажанням студента та рекомендацією викладача.

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА І АКТУАЛІЗАЦІЯ ЕСХАТОЛОГІЇ

1. Актуалізація есхатології як конвергентний процес у релігійному житті другої половини ХХ ст.
2. Форми прояву сучасних очікувань кінця людства і Всесвіту:
 - а) традиційні витлумачення сучасних природних катастроф та суспільних негараздів: неправдиві пророки, фальшиві христи, голод, мор, розхрист беззаконня, війни, землетруси (Мт, 24); «мир і безпечність» (1 Сол. 5:3); розмноження знання (Дан. 12:4); порушення моральних чеснот (2 Тим. 3); відродження вибраного народу (Іс. 43); «і проповідана буде ця Євангелія Царства по цілому світові, на свідоцтво народам усім. І тоді прийде кінець!» (Мт. 24:14) та ін.
 - б) мілінарістські настрої
 - в) нові пророки та пророцтва
 - г) «doomsday cults»
 - д) тлумачення нових артефактів
 - е) нові витлумачення святих письмен та авторитетних текстів
3. Зміни в уявленнях про потойбічний світ.

Темі рефератів:

1. Сакральний час.
2. Релігійне несприйняття світу.
3. Апокаліпсис в давньоєврейській і давньохристиянській літературі.
4. Апокаліптичний алармізм і соціальний песимізм.

Література:

Біблія.

Бражников И. Прореченное царство в ожидании цесаря.// Независимая газета, № 3, 25.08.03., - С.16.

Буйон А. За гранью будущего. – Заокский: «Источник жизни», 2001. – 128 с.

Вайнтруб І. Сакральний час //Людина і світ, № 11 – 12, 2000, - С. 43 – 47.

Вебер М. Религиозное неприятие мира / Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии: М.: Для высших учебных заведений /В 2-х частях/ Сост. В. И. Гараджа, Е. Ю. Руткевич, часть II, – М.: Наука, 1994, С.57-79.

Горбаченко Т. Тема Апокаліпсиса в давньоєврейській і давньохристиянській писемній культурі. // Людина і світ № 6, 2001, С.54 – 59.

Докаш В. Проблеми хіліазму в протестантській теології.// Українське релігієзнавство. № 18, 2001., С. 12-21.

Дулуман Е. Апокаліпсис відкладається. Ідентифікаційні коди і число Звіра: нічого спільного // Людина і світ, №11-12, 1998. С. 24-30.

Евменов Д. Лжепророчества о втором пришествии // Альфа и Омега, № 3,1998, С. 351 – 360.

Канатуш В.Я. Апокалипсис и второе пришествие. Комментарий в свете современности. – М.: Благовестник, 1998. – 371 с.

Конец света (Эсхатология и традиция). Составитель А.Г. Дугин. – М.: Арктогея, 1998. – 402с.

Невгод В. Испит для провидців // Людина і світ, № 11 – 12, 2001, С. 57 – 61.

Носиков А. В. Апокалипсис ноосферы. – Владимир: «Фолиант», 2000. – 272 с.

Орехов Д. Наступит ли конец света в 2000 году? – СПб.: Невск. Проспект, 1999. – 184 с.

Попов А.С., Радугин А.А. Христианские футурологические концепции (Критический анализ). – М.: Мысль, 1987. – 202 с.

Плохотников К.Э. Эсхатологическая стратегическая инициатива: исторические, политические, психологические и математические комментарии. – М.: МГУ, 2001 – 182 с.

Савченко В. Сочти число зверя. Окулътное исследование. - Днепропетровск: Січ, 2002 – 64 с.

Сопричастя, № 3, 1997. Есхатологія, - 135 с.

Сьомін С. Букмекери від Армагедону // Людина і світ № 1 – 2, 2000. – С. 49 – 53.

Ткаченко О., Абель Н. Про ідентифікаційні номери для фізичних осіб, які через релігійні або інші переконання відмовляються їх прийняти. // Людина і світ, №5,2001. – С. 31 –32.

Харитонович А. Мы живём в последнее время // Крыніца жыцця (Источник жизни), №4, 1997. – С. 30-31.

Abanes Richard. End-Time Visions: The Road to Armageddon? – N.Y.: Four Walls Eight Windows, 1998. – 196 p.

Leland John. Millenium madness. // Newsweek, November 11, 1999. – p. 70 – 74.

Stearns P.N. Millennium III, century XXI: a retrospective on the future. – Boulder: West – View Press? 1998 – 196 p.

The millennial itch. An end and a beginning. // The Economist, January 4, 1997. – p. 87 – 89.

White John Wesley. WW III signs of the impending battle of Armageddon. – Michigan: Zondervan Publishing Haus, 1980, - 203 p.

Christian Millierianism. / ed. Stephen Hunt. – London: Hurst, 2001. – 356 p.

ТЕМА II АКТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ КОНЦЕПЦІЙ

1. Соціальна доктрина Римо-католицької церкви.
2. Основи соціальної концепції Російської православної церкви.
3. Протестантська етика.
4. Соціальні концепції в іудаїзмі.
5. Особливості соціального вчення в ісламі.

Теми рефератів:

1. Чому церква займається соціальним?

2. Особливості формування соціальних доктрин православ'я і католицизму.
3. Протестантська етика та дух капіталізму.

Література:

Актуальные проблемы современной зарубежной политической науки («Прогрессивная» теология политики) / Рефер. сб. – М.: РАН ИНИОН, 1993. – 121 с.

Белла Р. Религия как символическая модель, формирующая человеческий опыт. // Религия и право. – М.:1997. - №2/3, - С. 52-53.

Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма. Избранные произведения. – М.: Прогресс, 1990. - С. 200 – 203.

Вебер М. Социология религии // Избранное. Образ общества. М.: Юрист, 1994. – С. 87 – 93, 106 – 110, 156 – 157, 260, 271 – 327.

Вебер М. Хозяйственная этика мировых религий. Работы М. Вебера по социологии религии и идеологии. – М.: 1985 – С. 40 – 75.

Гьофнер Йозеф, Кардинал. Християнське суспільне вчення. – Львів: Свічадо, 2002. – 304 с.

Євдокимова Т. Християнське соціальне вчення: діалог з сучасним світом // Українське релігієзнавство, №15, 2000. – С. 13 – 22.

Жаловага А. Соціальні церковні доктрини як антропологічна основа сучасного християнського проповідування // Українське релігієзнавство, №21, 2002. – С. 45-55.

Костюк К. Н. История становления и теоретические основания христианского учения об обществе // Соц. – полит. журнал. – М.: 1997, №4. – С. 130-145.

Костюк К.Н. Становление социального учения в православии // Соц. – полит. журнал. – М.: 1997, №6. – С. 116-129.

Майка Юзеф. Социальное учение католической церкви. – Рим – Люблин: Изд-во Святого Креста, 1994. – 480 с.

Мозговой С.А. Главные принципы документа «Основные положения социальной программы российских мусульман» // Религиоведение, 2001, №2 - С. 36 – 44.

Овсиенко Ф.Г. Особенности формирования социальных доктрин православия и католицизма.// Религиоведение, 2001, №2 - С. 3 – 8.

О социальной концепции русского православия / Под общ. ред. М. П. Мчедлова - М.: Республика, 2002.

Основы социальной концепции Русской православной церкви. - М.: Изд -во Моск. Патриархии, 2000. - 159 с.

Павлов И. Вне Предания. Основы социальной концепции РПЦ стали архивным документом. // НГ Религии, №4, 19.06.2002. - с.5 - 7.

Права человека в современной религиозной мысли Запада / Науч.-аналит. обзор. - М.: РАН ИНИОН, 1992. - 44 с.

Решетников Ю. Християнська єдність: пошук шляхів досягнення. // Українське релігієзнавство, №12, 2001, - С. 91-100.

Саган О. Соціальна доктрина Російського православ'я: чи буде два кроки назад? // Українське релігієзнавство, №23, 2002. - С. 14-24.

Сергійко В. Органічна концепція соціального життя // Людина і світ, №2, 2003. - С. 19 - 24

Соціальна доктрина Церкви (збірник статей). - Львів: Свічадо, 1998. - 300 с.

Соціальна концепція російських іудеїв //Релігійна панорама, № 1, 2003. - С. 45.

Социальные идеи христианства в XX веке / Сб. обзоров. - М.: АН ИНИОН, Ин-т философии, 1989. - 115 с.

Социальные проблемы в религиозной мысли Запада (По материалам журнала «Чивильта каттолика» 1986 - 1989) / Науч.-аналит. обзор. - М.: АН СССР ИНИОН, АОН ЦК КПСС, ИНА, 1990. - 70 с.

Станиславская И. Христианская социальная доктрина в России // Посев, №2, 1997 - С. 41-42.

Хеффнер И. Христианское социальное учение. - М.: Духовная библиотека, 2001. - 324 с.

Церковь и общество. Диалог русского православия и римского католичества глазами ученых. - М.: «Интердиалект», 2001. - 206 с.

Церковь: шаг в новый век. Итоги дискуссии.//Интернет журнал «Соборность» WWW.SOBOR.RU. - М.: Метафрасис, 2000. - 95 с.

Юдін О. Католицтво і православ'я: знаки часу. // Людина і світ, №1, 2000. - с. 13 - 21.

Яроцький П. Особливості розвитку соціального вчення католицизму. // Українське релігієзнавство, №20, 2001 - С. 55-64.

ТЕМА ІІІ АМЕРИКАНІЗАЦІЯ

1. Особливості релігійної історії США.
2. Форми впливу Америки на релігійне життя світу:
 - а) місіонерська діяльність
 - б) матеріальна підтримка вірних
 - в) карго-культи
 - г) консьюмеризація
3. США як чинник конвергентних процесів.
4. «Акт про міжнародну релігійну свободу» 1998.
5. Релігійний антиамериканізм.

Теми рефератів:

1. «Консьюмеризація» і релігія: прояви в США.
2. Трансатлантичні зміни в релігіях.
3. Американський вплив на релігійне життя в Україні.

Література:

- Бурстин Д. Американцы: Демократический опыт: - М.: Изд. группа «Прогресс» - «Литера», 1993. – 831 с.
- Бенси Дж. Боже благослови Америку. // НГ-Религии, №6, 02 апреля 2003г. – С. 1 – 3
- Великович Л. Религия и церковь в США. – М.: Наука, 1978. – 144 с.
- Вічна мода на ненависть. (Washington Profile) // Людина і світ, № 6, 2003, - С. 53 – 54
- Гаджиев К.С. Американская нация: национальное самосознание и культура. - М.: Наука, 1990; его же: США: протестантизм – религия американского образа жизни // Очерки истории западного протестантизма. - М., 1995.
- Еленський В. Це – Сполученні Штати. // Людина і світ, №11 – 12, 1998, - С. 15 – 23.
- Еленський В. Нація і релігія: Україна // Людина і світ, № 6, 2003. – С. 39 – 48.

Еленський В. Релігія, церква і суспільство в Україні початок 2002. // Людина і світ, № 3, 2002, С. 31 – 38.

Задорожнюк И. Народ под Богом. Что такое гражданская религия нового времени и нужна ли она России? //НГ-Религии, №2, 27.02.97, - С. 2

Кинг Мартин Лютер. Есть у меня мечта. - М.: Наука, 1970. – 224 с.

Лисичкин В.А., Шелепин Л.А. Глобальная империя зла. – М.: Крымский мост – 9Д,Форум, 2001 – 448 с.

Ньюдоу М. Грех гордыни. Является ли Америка богоизбранной страной? // НГ – Религии №6, 02 апреля 2003 г. – С. 8.

Петерс Р. О ревуар, Марианна... Ауф видерзеен, Лили Марлен... Америка – Европа: конец романа. // «Зеркало недели», №21, 07.06.2003, - С. 5

Пилипенко С. Ніхто не може стати президентом Америки без віри в Бога... // Людина і світ, №4, 1996.- С. 38-40.

Пилипенко С. Релігійний чиник в в політичному житті США // Українське релігієзнавство, № 5, 1997. – С. 32 – 36.

Платонов О. Почему погибнет Америка. Тайное мировое правительство.- М.: Русский Вестник, 1999. – 358с.

Религиозные аспекты выборов в США (подборка статей) // НГ – Религии, №20, 25.10.2000. – С. 1, 4-5.

Смирнов М. Американцы в исламе. Интервью с проф. Акбар Ахмедом. // НГ-Религии, 15.01.2003 – С. 7

Украинскому сердцу Хусейн милее Буша. //Зеркало недели. № 11, 22марта 2003,- с. 4.

Фридман Л. Томас. После Саддама. Почему весь мир ненавидит Америку? // «Зеркало недели», №21, 07.06.2003, - С. 5

Фурман Д.Е. Религия и социальные конфликты в США. - М.: «Наука», 1981; его же: Религия в политической борьбе в США в 70-е – начало 80-х гг.// Религия в политической жизни США. - М.: Наука,1985.

Холландер П. Антиамериканизм рациональный и иррациональный. – СПб.: Изд-во «Лань» – 864 с.

Цыганков С. Возвращение к духовным ценностям // Мир и православие, №13, 2002, - с.1.

Ші Кріс. Старі ортодокси мали рацію? Соціологія релігії раціонального вибору: попит і пропозиція серед вірних. // *Людина і світ*, № 3, 2002. – С. 24 – 26.

Юлина Н. С. Теология и философия в религиозной мысли США XX века. – М.: «Наука», 1986. – 161 с.

Яковлев Н. Н. Религия в Америке 80 – х: Заметки американиста. – М.: Политиздат, 1987. – 192 с.

«Anti-Americanism» Has Roots in US Foreign Policy. [www. Commondreams. org/views/01/101 9-05. htm](http://www.Commondreams.org/views/01/101%209-05.htm).

A documentary history of Religion in America: since 1865. / ed. Edwin S. Gaustad. – William B. Eerdmans publishing company- Grand Rapids, 1983 – 610 p.

A documentary history of Religion in America: to the Civil War/ ed. Edwins S. Gaustad, - William B. Eerdmans publishing company. Grand Rapids, 1982 – 535 p. (reprinted, 1990).

America's Alternative Religions/ ed. Timothy Miller. – N. Y.: State University of New York Press, 1995. – 474 p.

American Church history: a reader/ ed. Henry Warner Bowden and P. C. Kemeny. – Nashville: Abingdon Press, 1998 – 406 p.

Anderson Charles H. White, Protestant Americans. From National Origins to Religious Group. – New Jersey: Prentice – Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1970. – 188 p.

Anti- Americanism. bobbalough.com/antiamericanism.html;

Armstrong Herbert. The United States and Britain in prophecy. – Worldwide Church of God, 1980. – 192 p.

Baird Robert. Religion in America. A critical Abridgment with Introduction by Henry Warner Bowden. – N. Y.: Harper Torch books Harper and Row, Publishers, 1970 – 314 p.

Baltzel Digby E. The protestant establishment. Aristocracy and Caste in America. – N. Y.: Vintage Books, 1966. – 429 p.

Bedell Gorge C., Sandon Leo Jr., Wellborn Charles T. Religion in America. – N. Y.: Macmillan Publishing Co., inc., 1975 – 538 p.

Bellah Robert. Habbits of the Heart. Individualism and Commitment in American Life, Berkeley, 1985.

Bloom Harold. The American Religion: The Emergence of the Post – Christian Nation. – N. Y.: Simon and Shuster, 1992 – 288 p.

Brogan D. W. *The American Character*: - N. Y.: Alfreda A. Knopf, 1944 – 169 p.

Cavanaugh Christopher. *AA to Z: addictionary to the 12-step culture* – N. Y.: Main Street Books Doubleday, 1998. – 196 p.

Cimino Richard P., *Latin Don. Shopping for faith: American religion in the new millennium*. – San Francisco: Jossey – Bass Inc.; Publishers, 1998. – 221 p.

Davenport Thomas H. *Virtuous pagans: unreligious people in America/ Detrived from the author` s thesis (Ph. D.)*. – Harvard University p. cm. – 199 – 279 p.

Falwell Jerry. *Listen America!* – Toronto, N. Y.: A Bantam Book, 1980. – 237 p.

Foster Lawrence. *Religion and sexuality. The Shakers, the Mormons, and the Oneida Community*. – Chicago: University of Illinois Press, 1984. – 363 p.

Fowler Georg. *Dance of a fallen monk: the twists and turns of a spiritual life*. – N. Y.: Addison – Wesley Publishing Company, 1995. – 310 p.

Fowler Robert Booth, Hertzke Allen D. *Religion and Politics in America. Faith, Culture, and Strategic Choices* – Westview Press, 1995. – 287 p.

Greely, Andrew M. *Religious Change in America*. – Harvard University Press Cambridge, Massachusetts, London England: Third printing, 1996. – 137 p.

Horton Michael Scott. *Made in America: the shaping of modern American evangelism*. – Michigan: Grand Rapids, Baker Book House, 1991. – 198 p.

How To Be Christian Without Being Religious. The Book of Romans in Living Letters paraphrase combined with illustrated contemporary comment /ed. by Fritz Ridenour Glendale - A Division of G/L Publications, 1976 – Twenty fourth printing. – 161 p.

Hudson S. *Winthrop Religion in America*. – N. Y.: Charles Scribner's sons, 1965. – 447 p.

IPIS –Conferences. www.dre-mfa.gov.ir/eng/conference;

Krass Alfred. *Evangelizing neopagan North America*. – Scottsdale: Herald Press, 1982. – 252 p.

Kyle Richard G. *The religions fringe: a history of alternative religious in America*. – Madison: Inter Varsity Press, 1993. – 467 p.

Laperouse Stephen Ludger. Towards the Spiritual Convergence of America and Russia: American Mind and Russian Soul, American Individuality and Russian Community, and the Potent Alchemy of National Characteristics. – Santa Cruz, California, USA: 1990. – 167 p.

Lenski Gerchard. The Religious Factor. A Sociological Study of Religion's Impact on Politics, Economics, and Family Life. / rev. edition- N. Y.: Anchor Books, Doubleday and Company, Inc, 1963, - 414 p.

Les mutations transatlantiques des religions. Sous direction de Ch. Zerattet B. Rigal – Collard. – Bordeaux: Clan, 2000. – 375 p.

Making America. The Society and Culture of the United States/ ed. Luter S. Luedtke – Washington: USA Information Agency, 1992. – 395 p.

Marty E. Martin. Pilgrims in their own land. 500 years of Religion in America. – N. Y.: Penguin Books, 1984. – 500 p.

May Henry F. Protestant Churches and Industrial America (with the new introduction by the Author) - N. Y.: Harper Torch Books, - 1967. – 297 p.

New directions in American religious history. / ed. Harry S. Stuart, D. G. Hart. – N. Y.: Oxford University Press. – 502 p.

newsfeed.volaris.com/wed/az/Qus-diplomacy.RVxH_CaS.html

Noll Joce Elaine/ Company of prophets: African American psychics, hearlers and visionaries/ second painting. – St. Paul: Llewellyn Publications, 1992. – 270 p.

Olmstead Clifton E. Religion in America. Past and Present. – N. Y.: A spectrum book. Prentice – Hall, Inc., 1961. – 172 p.

Our Times. Readings from Recent Periodicals/ ed. Robert Atwan. – N. Y.: A Bedford Book, St. Martin s Press, 1989. – 623 p.

Perspectives on American religion and culture / ed. Peter W. Williams. – Oxford: Black Publishers, 1999. – 418 p .

Religion and American culture. A Reader / ed. Havid G. Hacket. – N. Y., London: Routledge, 1995. – 518 p.

Religions of America. Ferment and faith in age of crisis. A new guide and almanach / ed. With Extensive Comments and Essays, by Leo Rosten. – N. Y.: Simon and Shuster, 1975 – 672 p.

Retelling U. S. Religious History. / ed. Thomas A. Tweed. – Berkley, Los Angeles, London: University of California Press, 1997 – 302 p.

Salomonsen J. « I am a Witch – a healer and a bender». An expression of women's religiosity in contemporary USA: Thesis... Dr. theological \ un. of Oslo, 1996. – (3), 468 p.

Scheffer Frank. Dancing alone. The Quest for Orthodox Faith in the Age of False Religion. – Brookline, Massachusetts: Holy Orthodox Press, 1994. – 327 p.

Serwan – Schreiber J. – J. The American Challenge. / Translated from the French by Ronald Steel, with a Foreword by Arthur Schlesinger, Jr. – N. Y.: Atheneum, 1979. – 254 p.

Sweet William Warren. The story of religion in America. – Michigan: Baker Book House Grand Rapids. Fourth Printing, 1983. – 492 p.

The Puritan Ethic in United States foreign policy / ed. David L. Larson. – N. Y.: D. Van Nostrand, 1966. – 228p.

US State Departmentt seeks scholars' views on anti-Americanism.

Vuilleumier Marion. America`s religious treasures. - N. Y.: Harper and Row, Publishers, 1976. – 286 p.

Wentz Richard E. Religion in the New World: The schaping of religious traditions in the United States – Minneapolis: Fortress Press, 1990. – 370 p.

Woicik D. Embracing doomsday: Faith, fatalism, and apocalyptic beliefs in the nuclear age // Western folklore. – Los Angeles: 1997. – Vol. 55, №4. – P. 297-330.

World Religions in America. An introduction / Revesed and Expanded / ed. Jacob Neusner. – Louisville: Westminster John Knox Press, 2000. – 271 p.

www.commondreams.org/views01/1019-05.htm;

ТЕМА ІV ВІРТУАЛІЗАЦІЯ

1. Комунікативні можливості комп'ютерної мережі.
2. Релігія і інтернет.
3. Віртуальні релігії.
4. Бог і комп'ютер.

Теми рефератів:

1. Інтернет і релігія в Україні.
2. НТТР://PILOT. RU. Илья Черт «Сказка о прыгуне и скользящем».

3. Комп'ютерна залежність користувача.
4. Релігійний екстремізм у комп'ютерній мережі.

Література

Болонкин А. God in Internet. Человечество стоит на пороге создания сверх разума // Огонек, № 15, 2000 Интернет.

Желтые страницы Интернет: религия, культы и секты, мистика и оккультизм.- справочник.

Иванов Д. История интернета как история мифов. // Независимая газета, 02.02.2002. – С.12.

Інформація з релігійної проблематики в Інтернеті / Українське релігієзнавство №22, 2002. – С. 122-123.

Иванов Д. Виртуализация общества. Версия 2.0. – СПб: «Петербургское Востоковедение», 2002. – 224 с.

Игнатенко А. Зелёный INTERNETционал. Экстремизм в компьютерной сети. // НГ – Религии, №6, 24.03.99. – С. 4.

Лукіна М. Релігійні ресурси Інтернету. // Людина і світ, № 7, 1998, - С. 46 – 49.

Лученко К. Мертвый сезон религиозного ренета. // НГ- Религии, №6, 31.08.2002. – С.8.

Лученко К. Новые религиозные сайты. // НГ- Религии, №1, 17. 04. 2002. – С. 12.

Макеева Н., Горбатов О. Сети ортодоксов. Виртуальный мир современного человека в его церковном исполнении. // НГ – Религии, №4, 23.02.2000. – С. 5.

Малахова Е. Религия в Интернете. Открылся новый Интернет – сайт «Религия в России.» // НГ – Религии №21, 14.11.2001. – С. 3.

Обзор нескольких сайтов в чартах Информационно-посылковой системы «Rambler» под заголовком «Религия». // НГ Религии, №23, 08. 12.99. – С.7.

Паньо Т. Deus ex machina 2. // Зеркало недели, № 24, 2002, - С. 16.

Пелехатий І. Сучасні mas-media як «Нова Євангелія світу». (Спеціальна доповідь на Патріаршому Соборі УГКЦ). // Нова зоря, №28 – 29, 2002. – С. 5.

Релігійна свобода: мас-медіа, школа і церква як суспільні фактори утвердження. – К.: 2001 – 177 с. (з змісту: Филипович Л.

Сучасна релігійна ситуація в Україні і український Інтернет. – с. 88 – 89; Свистунов С. Голос церкви має бути почутим в Інтернеті – С. 90 – 92; Религия в Интернете: перечень поисковых систем и каталогов – С. 169 – 175).

Столярова А. Дьявольские сети. // Версия, №16, 22 – 28 апр., 2002. – С. 15.

Углирт М. Остров электронных пиратов, или как развеялись грёзы об анархии в киберпространстве. // Литературная газета, №37, 11 – 17 сент., 2002 – С. 14.

Фаликов Б. Конец света и летающие тарелки. // Диа – Логос : Религия и общество 2000 – М.: Культ – просвет. Центр « Духовная Библиотека», 2001. – С. 447-455.

Фарлеп – Интернет. Религия.

Чапнин С.В. В Интернете побеждает экуменизм. // www.SOBOR.ru 2001.

Шмігельський М. Релігійні рухи на веб – сайтах. // Українське релігієзнавство №19, 2001. – С. 85-92.

Bradley Ritamary. Religion in Cyberspace. Building on the Past. // Sister Site Index or Sister Site Homepage.

Gordon David E. Religion and the Internet.

«Hot» Religions topics: <http://reldigiostolerance.org/conflict.htm>

Манифест кибер-религии alexroma@concentric.net/kulichki_rambler.ru Хромой Angel.

Home > Society and Culture> Religion and Spirituality> Faiths and Practices Кибология – религия эпохи Интернета. // <http://www.russ.ru.yornal/netcult/98-04-01/verbit.htm>

«God and Cyberspace.» // Time 149.1 (Dec. 16, 1996) – p. 60 – 69.

ТЕМА V ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

1. Глобалізація як фактор сучасного суспільного життя.
2. Глобальні події в релігійній історії другої половини ХХ ст.
3. Конвергентні процеси в релігійному житті і глобалізація.
4. Глобальні конфлікти за релігійною мотивацією.
5. Глобальні проблеми сучасності і релігії.

Темі рефератів:

1. Релігійний антиглобалізм.
2. Глобалізм та тоталітаризм.
3. Глобальне бачення в релігійній свідомості.
4. Головні засади:(теологічні, соціологічні, організаційні), зростання церков.

Література:

Белл Данієл. Щодо великої відбудови: Релігія і культура в пост-індустріальну добу. // Генеза, №1, 1997. – С. 52-65.

Беєр П. Приватизація релігії і її вплив на громадскість у глобальному суспільстві. // Студії політичного центру «Генеза» .- 1998.- №1.- С. 40-45.

Белик А.А. Экология религии. // Религии мира. История и современность. Ежегодник 1988. – М.: Наука. Главная редакция восточной литературы, 1990. – 271 с. (С. 260 - 269).

Велькер М. Христианство и плюрализм. – М.: Республика, 2001. – 207с.

Видеман В. Пражская осень – 2000 //НГ – религии. – №19, 11.10. 2000. – С. 1 – 2.

Гаврик О. Антиглобализм – признак объединения мировой экономики // «Зеркало недели», №28, 27.07.2002 – С. 9.

Гаташ В. Свет и тени глобализации // « Зеркало недели» №23, 21 июня 2003 г. – С. 14.

Геноцид и массовые репрессии: Истребление по национальным и религиозным мотивам. – Минск: Литература, 1996. – 576с.

Гуманизм и сводомыслие / Научно-аналит. обзор. – М.: РАН ИНИОН, 1996. – 55 с.

Движение сводомыслящих: теория и практика / реф. сб. – М.: РАН ИНИОН, 1992. – 175 с.

Десять самых значительных религиозных конфликтов XX в // НГ – религии. – 2001. 26. 12. – С. 7.

Десять самых значительных событий XX в // НГ – религии. – 1999. 22. 12. – С. 4.

Еленский В. Религиозное измерение евроинтеграции // НГ – Религии, №10, 18 июня 2003. – С. 5.

Еленський В. Прозелетизм // Людина і світ, № 3-4, 1999. – С.37-40.

Еленський В. Втілення у сподіванному і впевненість у небаченому... Про віру у сучасному світі //Людина і світ, №9, 1997.- С.2-4.

Еленський В. У майбутньому все можливо... Про деякі тенденції можливих релігійних змін у світі // Людина і світ, №4, 1996. - С.18-23.

Каландаров К. Восток и Запад все дальше друг от друга.//НГ-Религии,№23, 11.12.2001. – С.6.

Каушанский П.Л. Религия и грозящая катастрофа. Проблема единения... - СПб.: Вита, 1994. – 96 с.

Кофи Аннан. Диалог цивилизаций и потребность в мировой этике // НГ – Религии, №13, 14.07.99. – С. 4.

Мак-Гавран Д. Закономерности роста церкви. – СПб. Изд-во Христианского общества «Библия для всех», 1994. – 464 с.

Митрополит Смоленский и Калининградский Кирилл. Обстоятельства нового времени. Либерализм, традиционализм и моральные ценности объединяющейся Европы //НГ-Религии, №10, 26.05.99. – С.1-5.

Моральні проблеми глобалізації. Звернення його святості Вселенського патріарха Варфоломія з нагоди щорічного Всесвітнього економічного форуму в Давосі 1999 року // Людина і світ, №3, 2002. – С. 42 – 44.

Моральні проблеми глобалізації // Людина і світ, №3, 2002.- С. 42-46.

Наше глобальное соседство. Доклад Комиссии по глобальному управлению и сотрудничеству. – М.: Изд – во «Весь мир», 1996. – 403 с.

Ниязи А. Глобальный кризис и мусульманский мир // НГ-Религии, №23, 11.12.2001. – С.16.

Ответственность человека перед лицом творения. Встреча между Востоком и Западом. Материалы коллоквиума. - М.: Изд-во «Рудомино», 1998 – 167 с.

Патриарх Московский и всея Руси Алексий II. Мир на перепутье // НГ-Религии, №12,23.06.99. – С. 1-3.

Рашковский Е. Ислам : от племенных обществ к постиндустриальной эре // Диа-Логос : Религия и общество 2000. Альманах. Общ.

Ред. Марка Смирнова. Предисловие Николая Шабурова.- М.: Культ-просвет. Центр «Духовная Библиотека», 2001.- 532 с.

Релігія без кордонів. З 24-ї конференції соціологів релігії.// Людина і світ, №8, 1997. – С.7-8.

Руденко М. Глобалізація и Україна // «Зеркало недели», №26, 13.07.2002. – С.10.

Свістунов С. Глобалізація і межконфесійні комунікації.// Українське релігієзнавство, №20, 2001.-С.13-17.

Современный опыт мирового православия. Послание предстоятелей Православных церквей по случаю начала празднования 2000 – летия Рождества по плоти Господа нашего Иисуса Христа // НГ-Религии, №1, 12.01.2000. – С. 1-2.

Страда В. Християнство і плюралізм // Людина і світ, №8-9, 2003 – С. 4-7.

Тульский М. Роль церкви в странах Европы и Северной Америки // НГ- Религии, №2, 07.09.2000. –С. 6.

Тульский М.Изменение религиозной принадлежности населения мира за 100лет // НГ-Религии, №2, 17.01.2001. – С.4.

Християнство і світові проблеми // Християнство і проблеми сучасності. Науковий збірник. – К.: 2000 – 218 с. (С. 57 - 112).

Християнство на порозі 3 тисячоліття // Людина і світ, №1,2000. - С. 39-43.

Чи згадають Бога в конституції Європи? // Людина і світ, №4,2003. - С.46-48.

Яроцький П. Інкультурація: рух до національних церков чи клерикалізація національних культур?// Українське релігієзнавство.- 1999.- №12.- С. 73-81.

Ятборовская И. С. Проблемы религиозности и церквей в центральной и Юго-восточной Европе в условиях трансформации на рубеже 20/21вв.//Религии мира. История и современность. Ежегодник. 1999.- С.46-55.

Яура Д. Куснерік Ю. Табу в церквах Центральної Європи. // Людина і світ, №5, 2002. – С. 14-16.

Beyer P. Religion and Globalisation. – London, 1994.

Chandwick Owen. The Christian Church in the Cold War. – London: Penguin Books, 1993.- 240p.

Classics of western thought. vol. 4. The Twentieth Century/ Ed. Gochberg, Donald S. – Oreando: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers: 1980, - 660p.

Feldmann Chr. Traime beginnen zu leben. Grosse Christen unseres Jahrhunderts. - Basel, Wien: Herder Freiburg, 1984, - 383 p.

Kurtz L. Gods in Global Village. The World's Religions in Sociological Perspective/- Thousands Oaks , California – London – New Delhi, 1995.

Leeuwen Arlend Th. Van. – Christinity in World History. The Meeting of the Faiths of East and West. / Foreword by Dr.Hendrik Kraemer/ translated by H.H. Hoskins-N.Y.: Charles Seribner's Sons, 1964. – 487 p.

Neil Stephen. A history of Christian Missions. – London: Penguin Books, 1964. – 622 p.

Religion and Societies : Asia and the Middle East./ ed. Carlo Cardarola.- Berlin, N. V. Amsterdam: Moun-ton Rublishers, 1982.- 688p.

Religion in today's world: The situation of the world from 1945 to the present day / Ed. Whaling F. – Edinburg: Clark, 1987. – VIII. – 383p.

Snarey John. The natural Environment's impact upon Religions Ethics // Journal for the Scientific Study of Religion, 1996, № 35, - p. 85 – 96.

The Changing Face of Religion / Eds. Bekford T. A., Luckman T.- Worcester,1989.

The World Treasury of Modern Thought / ed. Jaroslav Pelican. – Boston, Toronto, London : Little, Broun and Company, 1990. – 635p.

ТЕМА VI ДІАЛОГ

1. Становлення діалогічної форми міжрелігійного спілкування у XX ст.
2. Принципи міжрелігійного діалогу.
3. Рівні діалогу між релігіями.
4. Типи діалогу між релігійними організаціями.
5. Проблеми міжрелігійного діалогу в Україні.

Теми рефератів:

1. Історичні і богословські аспекти іудео-християнського діалогу.

2. Християнство і іслам: загальні доктринальні засади та точки зіткнення в різних суспільних сферах.
3. Особливості діалогу між світськими ідеологіями та релігіями.

Література:

Антонюк З. Кілька рефлексій православного в християно-юдейському діалозі. // Людина і світ, №7,2000.- С.2-6.

Архієпископ Анастасій (ЯННУЛАТОС) . Діалог з ісламом с православного погляду. Історичний аналіз. // Людина і світ, №6,2003.- С.2-4.

Бабій М. Проблеми і перспективи міжконфесійного діалогу. // Українське релігієзнавство, № 12, 1999.- С. 63-72.

Богословие после Освенцима и его связь с богословием после Гулага. // Материалы второй международной научной конференции. – СПб.: Высшая религиозная школа, 1999. - 175 с.

Богословский диалог между Православной церковью и Восточными православными церквями. Хрестоматия. – М. Библ. - Богослов-ий инс-т св. ап. Андрея, 2001. – 183 с.

Доброер А. Межконфессиональный диалог в современной Украине (опыт богословского анализа).- Одесса: АО Бахва, 2003.- 144с.

Евреи и христианство: Несовместимость двух подходов к миру. – Иерусалим: «Маханаим», 1995. – 84 с.

К культуре мира через диалог религий, диалог цивилизаций. Материалы международной конференции 3-5 октября 2000г.- Омск,2000, - в 2-х томах.

Красиков А. Християнський світ :проблема діалогу. // Людина і світ, №2 , 2002.- С.11-19.

О . Йосіф, М. Май . Діалог між католиками і православними : нинішній стан та перспективи в Україні. // Людина і світ, №5,2001.- С.36-41.

Поза межами розуміння (богослови та філософи про Голокост) – К.: Дух і літера, 2001. – 434 с.

Поиски единства. Проблемы религиозного диалога в прошлом и настоящем – М.: Изд-во ББИ, -1997, - 174 с.

Православие и католичество: от конфронтации к диалогу. Хрестоматия. М.: Изд-во ББИ св. ап. Андрея, 2001, - 535 с.

Православная церковь и евреи: XIX – XX вв. Сб. материалов к теологии межконфессионального диалога. – М.: Рудомино, Бог един, 1994. – 152с.

Ригнер Г.М. Иудео-христианский диалог: итоги прошлого, опыт настоящего, надежда на будущее. М.: 2001 – 194 с.

Современный диалог между евреями и православными христианами. – М.:1997 – 217 с.

Табак Ю. Попытка эффективного торможения. // НГ-Религии, №18,27.09.2000.- С.1,5.

Табак Ю. Сучасні освітні системи і старі забобони. // Людина і світ, №7,2000.- С.7-13.

Тайван Л.Г. Рефлексії про християнсько-мусульманський діалог. // Людина і світ № 8-9, 2003 – с.19-23.

Тафт Роберт Ф. Слово до випускників. // Людина і світ, №7,2000.- С.14-19.

Ткачева А.А. Индуистские мистические организации и диалог культур. – М.: Наука, 1989, - 139 с.

Уко Ханс. Иудеи и христиане: общие корни и новые горизонты. Что нового можно узнать о христианской вере из диалога с иудеями – М.: «Путь», 2000. – 247 с.

Христиане и мусульмане: проблемы диалога. Хрестоматия. – М.: Богослов-й инс-т св. ап. Андрея, 2000 – 558 с.

Христианско-иудейский диалог. Хрестоматия. – М.: Богослов-й инс-т св. ап. Андрея, 1998, - 356 с.

Церква схиляє голову... Новий крок на шляху християнстияно-іудейського примирення. // Людина і світ, №9,1998.-С. 15-17.

Четвёртая международная академическая встреча православных христиан и ортодоксальных иудеев. // Диа-Логос: Религия и общество2000. Альманах. Общ. Ред. Марка Смирнова. Предисловие Николая Шабурова. М.: Культ- просвет. Центр «Духовная Библиотека», 2001.- 532с.

Фрилинг Р. Христианство и ислам: духовные борения человечества на пути к самопознанию: пер. с нем. – М.: Энигма, 1997. – 134с

Штьор М. Богослов,я після Освенциму та ГУЛагу.// Людина і світ, №11,2000.- С.2-10.

Confessions in dialogue. A survey of bilateral Conversations among World Confessionals Families 1959 – 1974 by Nils Ehrestrom and Gunter Gasmann – Geneva, WCC, 1975 - 266p.

Interreligiose dialog : Voies from a new frontier / ed. Bryant M. D., Elin F. – N.Y.:Faragon Books, 1989.- 20, -234p

Knight Ch. Psychology, revelation and interfaith dialogue. // International Journal for Philosophy of Religion - № 40, December, 1966.- 147-157 p.

Kung H., Ess Josef van, Stietencron Heinrich von, Bechert Heinz. Christentum und Weltreligionen. Hinfurung zum Dialog mit Islam, Hinduismus und Buddhismus.- Munchen: Piper, 1984. –613 s.

Moyes P. Christian – Marxist dialogue in Eestern Europe – Ausburg: Publishing House;1981. – 321 p.

ТЕМА VII ЕКУМЕНІЗМ

1. Ідеї воз'єднання християнських церков в історії:
 - а) в первісному християнстві
 - б) в імперську добу
2. Сучасний екуменічний рух:
 - а) з 1910 р. до 1949
 - б) діяльність ВРЦ
3. Принципи і норми екуменізму.
4. Богословська проблематика екуменізму.
5. Соціальні аспекти екуменічного руху.

Теми рефератів:

1. Православ'я і екуменічний рух.
2. Екуменічне формування в католицькій церкві.
3. Ставлення до екуменічного руху християнських організацій в Україні.
4. Екуменічна герменевтика.

Література:

Алексеев Г. Римо-католичество и экуменизм (на примере догмата о Церкви II Ватиканского Собора). – М.: 1996, – 32 с.

Антоний, митрополит Сурожский, О единении христиан // Альфа и Омега. – М.: 1994, №3. – С.87-103.

Герф. Р., Герф. Е. Правило Тэзе // Истина и жизнь. – М.: 1997, №5.-С.32-38

Гордиенко Н.С. Современный экуменизм. Движение за единство христианских церквей – М.: Наука, 1972. – 200 с.

Горичева Т.М. Об обновленчестве, экуменизме и политграмотности верующих. Взгляд рус. человека, живущего на Западе. – СПб.: Сатисъ, 1997-47с.

Довідник застосування принципів і норм екуменізму. – Львів: Свічадо, 1996. – 96 с.

Екуменічна хартія для співробітництва церков у Європі // Людина і світ, № 1, 2001. – С.16-19

Екуменічна хартія// Людина і світ, № 6, 2001. – с. 6-9

Екуменізм і проблеми міжконфесійних відносин в Україні. – К.: Гнозис, 2001. – 278 с.

Етерович М. (архиепископ). Екуменічний діалог – ідеал і реальність // Людина і світ, № 11-12, 2002. – С.2-9.

Єдність церкви. Екуменізм. // Сопричастя. 1996, №3-4. – 199 с.

Еленьский В. «За мір світу, багатоустрій церков і поєднання всіх» православні і криза екуменічного руху: до 50-річчя Всесвітньої Ради Церков. // Людина і світ, № 8, 1998. – С.2-8

Инок Всеволод. Богословский узел экуменизма.//НГ-Религии,№15, 08.08. 2001.- С.1-4.

Кеворкова Н . Вторжение постмодернизма. Интервью с Гр. Померанцем // НГ-Религии,№22,28.11.2001.-с. 1.

Керов В. Л. Вселенские соборы и разделение церквей. Лекции.- М.: Изд-во Росс-го ун-та дружбы народов, 1998.- 123с.

Концепція екуменічної позиції Української греко-католицької церкви// Людина і світ, № 7, 2000. – С.36-76

Кочан Н. Pro ecumenism: документи 2000 року.// Людина і світ, № 2-3, 2001.- с.22-30

Крянев Ю.В. Христианский экуменизм. – М.: Политиздат, 1980. – 159 с.

Крянев Ю.В. Экуменизм и проблемы экологии. //Религия и современность. Ежегодник 1983. – М.: Главная редакция восточной литературы, изд-во «Наука», 1983, - 255 с. (с. 200 - 213).

Кураев А. Вызов экуменизма. – М.: Благовест, 1998. – 239 с.

Лебедев А.П. История разделения церквей в 9-11 вв./под науч. ред. М.А. Морозова,- СПб.:Алетейя, 1999.- 308с.

На шляху до єдності. Підручник з екуменізму. – Львів : Свічадо, 1999. – 64 с.

Недоумов О. Политическая идеология 21 века. Интервью с секретарем ВСЦ Конрадом Райзером.// НГ-Религии,№12, 16 июля 2003.- С. 1-3.

«Общие принципы и практические нормы координации евангелизаторской деятельности и экуменические обязательства католической церкви в России и других странах СНГ» // Логос\Диалог Восток – Запад, №50. – Брюссель – Мюнхен – Москва, 1995. – С. 72-80.

Папский Совет по развитию христианского единства. Правило по применению принципов и норм по экуменизму. – Ватикан: 1993. – 115 с.

Попович Иустин Архимандрит. Православная церковь и экуменизм. – Солунь: Духовная школа, 1997. – 152 с.

Православие и экуменизм. Документы и материалы, 1902 – 1998. – М.: Изд-во МФТИ, 1999. – 496 с.

Смирнов М. Хоронить Всемирный совет церквей еще рано...// НГ-Религии,№12, 16 июля 2003.- с. 1.

Сокровище в сосудах глиняных. Руководство по экуменической герменевтике. – М.: Изд-во ББИ св. ап. Андрея, 2000. – 52 с.

Сьомін С. Екуменічний рух: «зима» чи «рання весна»? // Людина і світ, № 3, 1997. – С.6-8

Экуменизм в XX в. //Логос, № 47, 1992 – 317 с.

Юраш А. Українські Церкви: в центр чи на узбіччя світових екуменічних процесів? // Людина і світ, № 10, 1999. – С.6-9.

Ecumenical Formation: Ecumenical reflections and suggestions. A study document of the Joint Working Group between the Roman Catholic Church and the World Council of Churches.-20May 1993.-10p.

Taufe, Eucharistie und Amt. Konvergenzklarungen der Kommission für Glauben und Kirchenverfassung des Ökumenischen Rates der Kirchen. – Frankfurt am Main: Verlag Otto Ziembeck, Verlag Bonifatius // Druckerei Paderborn; 11. Auflage, 1997. – 50s.

The Convergence of traditions Orthodox, Catholic, Protestant / ed. Elmer O. Brien S. J. – N. Y.: Herder and Herder, 1967. – 141 p.

The Ecumenical Movement. An anthology of Key Texts and Voice. Ed. by M. Kinnamon and Cope B.E. – Geneva. WCC Publications, 1997 – 548 p.

ТЕМА VIII МОДЕРНІЗМ І ПОСТМОДЕРНІЗМ.

1. Зміна парадигм в історії християнської теології і церков (по Г. Кюнгю):
 - а) апокаліптична
 - б) еліністична
 - в) середньовічна
 - г) реформаторська
 - д) просвітницька
2. Сучасна теологія.
3. Теологія в умовах постмодерну.

Теми рефератів:

1. Діалектична теологія.
2. Політична теологія.
3. Екзистенціальна теологія.
4. Теологія визволення.
5. Чорна теологія.
6. Особливості сучасної місіонерської діяльності.

Література:

Бонхёффер Ю. Сопротивление и покорность. – М.: Изд-ая группа «Прогресс», 1994, - 344с.

Бохенський Ю. Духовна ситуація часу. // Людина і світ № 8-9, 2003 – С. 14-18.

Бош Д. Преобразования миссионерства: Сдвиги парадигмы в богословии миссионерской деятельности. – СПб.: Христианское общество «Библия для всех», 1997, - 640 с.

Ваторопин А. С. Религиозный модернизм и постмодернизм. // Социс. – М.: 2001. – С. 84-92.

Ваторопин А. С. Религиозный модернизм как парадигмальное понятие. // Государство, религия, церковь в России и за рубежом. – М.: 2001, №3. – С. 161-176.

Велькер М. Христианство и плюрализм. – М.: Республика. 2001, - 207 с.

Громадка Й.Л. Перелом в протестантской теологии. – М.: Изд-ая группа «Прогресс», «Культура», - 1993. – 192 с.

Джон Даніель. Освіта в новому постмодерністському світі. // Людина і світ № 8-9, 2003 – С. 10-13.

Добренёв В.И., Радугин А.А. Христианская теология и революция. – М.: Политиздат, 1990, - 335 с.

Еленський В. Християнство і ХХ століття. // Людина і світ, №1, 2000. – С. 2-12.

Иоанн XXIII и современный мир: Христианское свидетельство, сосуществование и сотрудничество / Под. ред. А. А. Красикова и А. Мелони. – М.: Интердиалект+, 2002. – 416 с.

Исаев С.А. Теология смерти: Очерки протестантского модернизма. - М.: Политиздат, 1991. – 236 с.

Кеворкова Н. Вторжение постмодернизма. Интервью с Гр. Померанцем. // НГ- Религии, №22, 28.11.2001. – с. 1.

Кокс Харви. Мирской град: Секуляризация и урбанизация в теологическом аспекте.- М.: Изд-ая фирма «Восточная литература» РАН, 1995, - 263 с.

Кюнг Г. Великие христианские мыслители. – СПб.: Алетейя, 2000, - 442 с.

Кюнг Г. Религия на переломе времен. Тринадцать тезисов. // Мировое древо, вып. 2, 1993, С. 66 – 78.

Маркова Л.А. Теология в эпоху постмодернизма. // Вопросы философии, - 1999, № 2, - С. 109 – 127.

Меднікова Г. Образи та символи міфів у мистецтві постмодернізму. // Людина і світ, №10, 2002. – С. 51-59.

Никитин В. А. Новое религиозное сознание и проблемы конвергенции культуры и религии. // Культура и религия: линии сопряжения. - М., 1994. – С. 85-91.

Нобель Д. Осмысливая современность. Современные мировоззрения и поиск истины. – СПб.: Центр просветительских программ Международной ассоциации христианских школ, 1998, - 445 с.

Поташинская Н.Н. Теология освобождения. Документы и материалы /Религии мира. – М.: Наука, 1990, - с. 217 – 240.

Проблемы кризиса и будущего религии в современной буржуазной мысли. // Рефер. сб. – М.: АН СССР, ИНИОН, АОНЦКПСС, ИНА, 1986. – 175 с.

Реати Ф. Э. Бог в XX веке: Человек – путь к пониманию Бога (западное богословие XX века). – СПб.: Европейский дом, 2002. – 186 с.

Современные зарубежные исследования в области философской теологии. // Рефер. сб. – М.: РАН ИНИОН, 1991. – 102 с.

Социально-политическое измерение христианства. Избранные теологические тексты XX в. (переводы). – М.: Наука. Изд-ая фирма «Восточная литература», 1994, - 406 с.

Социально – этические проблемы в религиозном сознании // Рефер. сб. – М.: АН СССР, ИНИОН, АОН ЦК КПСС, ИНА, 1987. – 178 с.

Ткачева А.А. Мировоззренческие аспекты модернизации индуизма. // Религии мира. История и современность. Ежегодник 1984.- М.: Наука. Гл. ред. вост. лит-ры, 1984. – 278 с.

Христос и Культура. Избранные труды Ричарда Нибура и Райнхольда Нибура. – М.: Юристъ, 1996, -575с.

Эволюция идей II Ватиканского собора / Рефер. сб. – М.: РАН ИНИОН, 1987. – 177 с.

A Democratic Catholic Church: the reconstruction of Roman Catholicism / Eugene C. Bianchi and Rosemary Radford Ruether, editors. – N. Y.: Crossroad, 1993. – 262 p.

Sagi A. Contending with modernity: Scripture in the thought of Yeschayahy Leibowich and Josef Soloveitchik || J. of religion. – Chicago: 1997. – vol.77, №3. – p. 421-441.

ТЕМА ІХ ТОЛЕРАНТНІСТЬ

1. Толерантність як конвергентний процес сучасного релігійного життя.
2. Типи толерантності.
3. Святі тексти релігійних традицій про толерацію інших віросповідань.
4. Постмодерністська духовна реальність і толерантність.

Теми рефератів:

1. Біблія про толерантність.
2. Коран про толерантність.
3. Православні святі про ставлення до іновірних.

Література:

Андреев М.В. Ради мира на земле (Всеобщая конференция религиозных деятелей в Москве, 10 – 14 мая 1982 г.). // Религии мира. История и современность. Ежегодник 1983.- М.: изд-во «Наука», Главная редакция восточной литературы, 1983. - 255 с. (С. 219 - 222).

Бабій М. Толерантність, теоретичні та практичні засади. // Українське релігієзнавство, 1996,- №4.- С.13-23.

Баумгартнер Алоиз. Христианская этика и политика добрососедства в Европе. Отношения Восток – Запад в социально-этической перспективе. // Логос. Диалог Восток-Запад. №50. Брюссель- Мюнхен-Москва: Логос-Диалог,1995.- С. 9-17.

Всемирное писание: Сравнительная антология священных текстов. Под общей ред.-ей проф. П.С. Гуревича. – М.: Республика, 1995. – 591 с.

Клеман О. Беседы с патриархом Афинагором. – Брюссель, изд-во «Жизнь с богом»,1993. - 671 с.

Ковальський Н.А. Религиозные силы и борьба за мир и разоружение. // Религии мира. История и современность. Ежегодник 1982. – М.: изд-во «Наука», Главная редакция восточной литературы, 1982. – 285 с. (С. 46 - 59).

Комарова В.А. Философия толерантности от Будды до Федерико Майора. // Наукове пізнання. Методологія та технологія.- Вип. 1. 1999.- С.56-61.

Макаренко В. П. Толерантность в контексте фундаментализма: аналитический поход. // Софія. – Rzeszov: №2, 2002. – С. 117 – 126.

Маринович М. Наука толерантності. // Критика, №5, вересень, 2001. – с. 10 – 11.

Мартынюк Э. И. Конвергентные процессы в религиозной жизни во второй половине 20 в. Толерантность. // Наукове пізнання. Методологія та технологія. Вип.1-2,2000.-С.101-105.

Неллас П. Церковь и мир // Человек – М., 2001. – Вып. 1. – С. 107-118.

Никитченко Е.Э. Религиозные отношения и толерантность в современной Украине. // Наукове пізнання. Методологія та технологія. – вип.1-2, 2000. С. 56-61

Никодим, митрополит Ленинградский и Новгородский. Иоанн XXIII, папа Римский. – Wien, PRO oriente, 1984, - 655 с.

Пісоцький В. Толерантність як засіб вирішення міжконфесійних проблем. // Українське релігієзнавство, 1997, №6.-С.20-25.

Примирение: Сб. материалов коллоквиума в Крестовоздвиж. монастыре. Шеветонь, Бельгия / Научн.ред. Бодров А. и др. – М.: Библийск.-богослов. ин-т св. апостола Андрея, 1997.-176с.

Твейтс Питер. Моральное перевооружение: опыт обновления и примирения. // Диа-Логос: Религия и общество, 1989-1999. Альманах. Общ. ред. и составление Марка Смирнова. Ред.-составитель выпуска Николай Шабуров. – М.: Истина и Жизнь,1999– С.443-452.

Толерантность и архитектоника эмоций. // Человек: образ и сущность (гуманитарные аспекты) – М.: ИНИОН РАН, 1996. – 250 с.

Халик Томаш. Христиане и мир в обществе // Диа-Логос: Религия и общество 1989-1999. Альманах. Общ. ред. и составление Марка Смирнова. Ред.-составитель выпуска Николай Шабуров. – М.: Истина и Жизнь, 1999– С.429-442.

Webster Alekxander F. C. The price of prophecy: Orthodox Churches on peace, freedom, and security – Washington: Ethics and Public Policy Center..., second ed. – 1995. – 388.

Див. також Никитченко О.Е. Релігійна толерантність у сучасній Україні у цьому випуску «Компаративістські дослідження релігії»

ТЕМА X ФЕМІНІЗАЦІЯ

1. Ставлення до жінок в історії релігійних традицій.
2. Феміністська теологія:
 - а) ревізійністська;
 - б) реформістська;
 - в) революційна;
 - г) реджекціоністська.
3. Соціальний аспект релігійного фемінізму.
4. Жінка і суспільство в сучасній Україні.

Теми рефератів:

1. Жіноче священство.
2. Жінка у мусульманському суспільстві.
3. Жінка і суспільство в історії України.

Література:

Агапов Ф. Человек или помощник человека? // НГ-Религии, №19, 1999.- С.6.

Зелинський В. Экуменическое движение и место женщины в церкви // Новая литература по культурологии. Дайжест. –М.: ИНИОН РАН, 1995. –С. 119 – 128.

Женщина в обществе и культуре: этноисторические традиции и современность. (Зарубежные концепции 70-80-х годов). Научно-аналитический обзор.– М.: ИНИОН АН СССР, 1987.- 42 с.

Жіноче священство: «за» і «проти». //Людина і світ, № 5, 2000. – С. 22 – 24.

Жінки стають священниками. // Людина і світ, № 4, 1998, - С. 39-41.

Недзельська Н. Жіночі божества в релігіях аврамістичної традиції. // Українське релігієзнавство, №19, 2001.- С. 15-23.

Недзельська Н. Проблема статі в релігіях аврамістичної традиції // Українське релігієзнавство, №17, 2001, - С. 29-36.

Парриндер Дж. Сексуальна мораль в мирових релігіях.- М.: Фаир – Пресс, 2002. – 352 с.

Шамтсудінова – Лебедюк Т. Рай під ногами матерів. Жінка в ісламі. // Людина і світ, №3, 2003. – С. 8-12.

Суковатая В.А. Феминистская теология и гендерные исследования в религии: перспективы новой духовности. //Общественные науки и современность, № 4, 2002. – С. 183 – 191.

Armstrong K. Divinity and Gender. A God for both sexes //The Economist, december 21 st 1996. – p. 35 – 40.

Women and Religion. A Feminist Sourcebook of Christian Thought. Ed. Clarke. Richardson H. – San Francisco: Harper, 1977. - 296 p.

ТЕМА XI ФУНДАМЕНТАЛІЗМ

1. Історія формування фундаменталізму, його визначення.
2. Соціальні і релігійні ознаки фундаменталізму.
3. Ідеологія фундаменталізму.
4. Форми соціальної активності фундаменталізму.

Теми рефератів:

1. Протестантський фундаменталізм.
2. Католицький фундаменталізм.
3. Фундаменталізм в іудаїзмі.
4. Фундаменталісти в православ'ї.
5. Фундаменталізм і наука.
6. Ісламський фундаменталізм.

Література:

Ваххабиты: XVIII-XX века. Историческое исследование. – М.: Монолит; Евролинц; Традиция, 2002. – 196 с.

Гончаренко В., Черепанова Н. Мусульманський фундаменталізм – новий фактор світової політики. // Людина і світ, №3, 2002. – С. 55-58.

Игнатенко А. Кровавая дорога в рай. // НГ-Религии. №12,16июня2003.-С.1-2.

Ихлов Е. Фундаментализм, традиционализм и межконфессиональный диалог в России. // Знамя, № 8, 1996. – С. 178 – 184.

Насардинов С ,Насардинов Р. Наступление фундаментализма. // НГ-Религии.№1, 31.01.2001. – С.3.

Тувинов А. Многоликий фундаментализм. // НГ-Религии. №18,26.09.2001.-С.5.

Умнов А. Вечное возвращение. // НГ-Религии.№7,06.10.198.-С.1-4.

Фундаментализм. – М.: Ин – т востоковедения РАН – Изд – во « Крафт», 2003. – 264 с.

Юраш А. Релігійний фундаменталізм у сучасному світі. // Людина і світ, №5. – С. 9-13.

Fundamentalisms Comprehended Ed. by Martin E. Marty and R. Scott Appleby. – Chicago: University of Chicago Press, 1995, - 522 p.

Fundamentalist War on America`s Freedom in Religion, Politics and Our Private Lives. – N. Y.:

A DELTA BOOK, 1984. – 496 p.

Haynes Jeff. Religion, Fundamentalism and Ethnicity. A Global perspective. - Geneva. United Nations Research Institute for social Development. – 1995. – 37 p.

Riesebrodt M. Die Fundamentalische Erneuerung der Religionen. // Welf Friends. – 13, 2001. – В, 2001. - №30. – s. 9-27.

Religiöser Fundamentalismus: unverzichtbare Glaubensbasis oder ideologischer strukturcheer? / hrsg. von Carsten Colpe; Hike Papenthin. – Berlin: Alector – Verl, 1989. – 175 p.

ТЕМА XII КОНВЕРГЕНТНІ ТА ДИВЕРГЕНТНІ ПРОЦЕСИ В ІСТОРІЇ РЕЛІГІЇ І В СУЧАСНОМУ РЕЛІГІЙНОМУ ЖИТТІ

1. Актуальні проблеми сучасності та ставлення до них представників деномінацій(угруповань в них).
2. Насильство і релігія. Релігія і тероризм.
3. Актуальні проблеми українського суспільства і релігійні організації.
4. Релігія і майбутнє: чи можливе прогнозування сучасних тенденцій?

Теми рефератів:

Ставлення представників різних релігій до проблем: абортів, смертної кари, клонування, кремації, евтаназії, еволюції, целітельства, комп'ютерних ігор, одностатевих шлюбів, релігійної освіти в державних школах, самогубства тощо.

Література:

Акопов В. Міжнародний тероризм. // Людина і світ, №8-9, 2003 – С. 24-27.

Аверинцев С. Солідарність поколінь як чинник громадянської свободи. //Людина і світ, №9,2001.- С.8-11.

Аверинцев С.Надії і тривоги. //Людина і світ, №4,2001.- С.2-8.

Бучма О. Людина, суспільство, релігія: духовні трансформації на зломі тисячоліть. //Українське релігієзнавство,№ 8, 1998.- С. 9-14.

Введение в биоэтику. Учебное пособие. – М.: Прогресс- Традиция, 1998.- 384с.

Відкриваючи тисячоліття. //Людина і світ, №1,2001.- С.2-7.

Гудзик К. Церква і школа .Що дали? //Людина і світ, №1,2001.- С.47-48.

Десницький А. Громадянин неба з землею пропискою. //Людина і світ, №4,2001.- С.50-55.

Єленський В. Релігія і право. //Людина і світ, №9,2001.- С.32-34.

Єленський В.Нові єпархії. //Людина і світ, №9,2002.- С.2-7.

Еленський В.Об'єднавчий процес: всередині і навколо. // Людина і світ, №7,2001.- С.39-41.

Еленський В.Різдво і спільнота пам'яті. //Людина і світ, №1, 2003.- С.2-8.

За що вони воюють? Американські інтелектуали захищають право Сполучених Штатів на війну з тероризмом. //Людина і світ, №2,2002.- С.30-31.

Ігнатенко А. Ваххабитський слід в «битві при Манхеттене. Що було в голові терориста – смертника 11 сентября 2001 года – Реконструкція. // НГ-Релігії, №2, 15 мая 2002. – С. 1, 8.

Ігумен Веніамін «Надто людське» проти не досить загальнолюдського.//Людина і світ, №6,2003.- С.5-7.

Кардинал Едвард Ідріс Кассіді. Православне християнство і сучасна Європа. //Людина і світ, №1,2002.- С.4-10.

Качан Н. Відокремлення школи від церкви в координатах відкритого суспільства. //Людина і світ, №9,2000.- С.39-48.

Качурова С. Екзистенційний устрій нової релігійності. //Українське релігієзнавство,№ 18, 2001.- С. 21-29.

Кремація проти поховання. //Людина і світ, №6,2000.- С.48-50.

Крисидес Джордж. До визначення нової духовності . // Людина і світ, №10, 2002.- С.33-38

Кудрявцев А. Исламский терроризм: история болезни. // НГ Релігії, №4, 19.06.2002. – С.8.

Лейкленд Пол Чи є у віри майбутнє? //Людина і світ, №9,2002.- С.7-11.

Майер Ханс . Церкви Європи після падіння комуністичних режимів.//Людина і світ, №1,2002.- С.18-29.

Мир после 11 сентября 2001 года в оценках аналитиков: Сб. Рефератов / РАН. ИНИОН. Центр науч. – информ. Исслед. Глобал. и регион. пробл. Отд. Глобал. Пробл. – М., 2003. –207 с.

Наверное боги сошли с ума. Среди избытка мировых учений и религий украинцы ищут своих богов и пастырей. // Корреспондент, №30, 5 августа 2003.- С. 44-57.

Недавня О. Візит Папи в Україну, як тест на інтегративний потенціал християнських церков. //Українське релігієзнавство,№ 20, 2001.- С. 114-123.

Никитченко О. Проблема визначення свободи совісті в сучасній Україні. //Українське релігієзнавство, № 23, 2002.- С. 115-123.

Панич С . Релігійна освіта в постатеїстичних суспільствах.// Людина і світ, №6,2001.- С.13-21.

Протоіерей М. Северін. Духовна ідентичність і православна система цінностей. // Людина і світ №8-9, 2003 – С.7-10.

Радышевский Д. Нейрологи. // Столичные новости, №19, 19-26 мая 1998.-С.22.

Рекомендація Парламентської асамблеї Ради Європи 1556 (2002). //Людина і світ, №5,2002.- С.39-42.

Релігійне коріння тероризму. // Людина і світ, №8-9, 2003 – С. 54.

Релігійним лідерам світу. Звернення Всесвітнього центру Бахаї. // Людина і світ, №7-8, 2002.- С.7-12

Саган О. Дві сім'ї православних церков: чи можливе об'єднання?// Українське релігієзнавство, №21, 2002, - С.88-97.

Саган О. Нескликаний собор.// Людина і світ, №2, 2003.- С.41-47.

Світові релігії: минуле й майбутнє.//Людина і світ, №1,2002.- С.1-3.

Ткач С. Про загрозу міжнародного тероризму.//Людина і світ, №11,2001.- С.16-17.

Требін м. Сакральна одіж тероризму. // Людина і світ, №10, 2002.- С.2-11.

Филипович Л. Місце і роль релігії в процесах етнонаціональної ідентифікації.//Українське релігієзнавство,№ 12, 1999.- С. 82-94.

Филипович Л. Нетрадиційна релігійність і процеси національної ідентифікації в сучасній Україні.//Українське релігієзнавство,№ 20, 2001.- С. 64-72.

Швідлер Л. На шляху до прийняття Всесвітньої декларації глобальної етики.//Людина і світ, №24, 2002.- С.30-39.

Шумило С. Православ'я і екологія.//Людина і світ, №4,2001.- С.22-24.

Cults, Religion and Violence. /ed. David G. Bromley, J. Gordon Melton. – Cambridge University Press,2002. – 250p.

«Hot» religions topics: http://www.religion_tolerance.org/conflict.htm.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Актуалізація есхатології як конвергентний процес у релігійному житті другої половини ХХ ст.
2. Форми прояву сучасних очікувань кінця людства і Всесвіту: традиційні витлумачення сучасних природних катастроф та суспільних негараздів: неправдиві пророки, фальшиві христи, голод, мор, розхрист безаконня, війни, землетруси (Мт. 24); «мир і безпечність» (1 Сол. 5:3); розмноження знання (Дан. 12:4); порушення моральних чеснот (2 Тим. 3); відродження вибраного народу (Іс. 43); «і проповідана буде ця Євангелія Царства по цілому світові, на свідоцтво народам усім. І тоді прийде кінець!» (Мт. 24:14) та ін.
3. Форми прояву сучасних очікувань кінця людства і Всесвіту: мілітаристські настрої.
4. Форми прояву сучасних очікувань кінця людства і Всесвіту: нові пророки та пророцтва.
5. Форми прояву сучасних очікувань кінця людства і Всесвіту: «doomsday cults».
6. Форми прояву сучасних очікувань кінця людства і Всесвіту: тлумачення нових артефактів.
7. Форми прояву сучасних очікувань кінця людства і Всесвіту: нові витлумачення святих письмен та авторитетних текстів.
8. Зміни в уявленнях про потойбічний світ.
9. Соціальна доктрина Римо-католицької церкви.
10. Основи соціальної концепції Російської православної церкви.
11. Протестантська етика.
12. Соціальні концепції в іудаїзмі.
13. Особливості соціального вчення в ісламі.
14. Особливості релігійної історії США.
15. Форми впливу Америки на релігійне життя світу:
 - а) місіонерська діяльність
 - б) матеріальна підтримка вірних
 - в) карго-культи
 - г) консьюмерізація
16. США як чинник конвергентних процесів.
17. «Акт про міжнародну релігійну свободу» 1998.

18. Релігійний антиамериканізм.
19. Комунікативні можливості комп'ютерної мережі.
20. Релігія і інтернет.
21. Віртуальні релігії.
22. Бог і комп'ютер.
23. Глобалізація як фактор сучасного суспільного життя.
24. Глобальні події в релігійній історії другої половини XX ст.
25. Конвергентні процеси в релігійному житті і глобалізація.
26. Глобальні конфлікти за релігійною мотивацією.
27. Глобальні проблеми сучасності і релігії.
28. Ідеї воз'єднання християнських церков в історії:
 - а) в первісному християнстві
 - б) в імперську добу
29. Сучасний екуменічний рух:
 - а) з 1910 р. до 1949
 - б) діяльність ВРЦ
30. Принципи і норми екуменізму.
31. Богословська проблематика екуменізму.
32. Соціальні аспекти екуменічного руху
33. Зміна парадигм в історії християнської теології і церков (по Г. Кюнгю):
 - а) апокаліптична
 - б) еліністична
 - в) середньовічна
 - г) реформаторська
 - д) просвітницька
34. Сучасна теологія.
35. Теологія в умовах постмодерну.
36. Толерантність як конвергентний процес сучасного релігійного життя.
37. Типи толерантності.
38. Святі тексти релігійних традицій про толерацію інших віросповідань.
39. Постмодерністська духовна реальність і толерантність.
40. Ставлення до жінок в історії релігійних традицій.
41. Феміністська теологія:
 - а) ревізіоністська

- б) реформістська
 - в) революційна
 - г) реджектионістська
42. Соціальний аспект релігійного фемінізму.
43. Жінка і суспільство в сучасній Україні (релігієзнавчий аспект).
44. Історія формування фундаменталізму, його визначення.
45. Соціальні і релігійні ознаки фундаменталізму.
46. Ідеологія фундаменталізму.
47. Форми соціальної активності фундаменталізму.
48. Актуальні проблеми сучасності та ставлення до них представників деномінацій(угруповань в них).
49. Насильство і релігія. Релігія і тероризм.
50. Актуальні проблеми українського суспільства і релігійні організації.
51. Релігія і майбутнє: чи можливе прогнозування сучасних тенденцій?